

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque
Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

vi. De varijs modis quibus iurisdictio acquiritur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

publico. Ex dicta enim constitutione habetur, quod in his quæ procedunt a publico officio, excommunicatus interim toleratus vitandus non est ante denunciationem, etiã ab his, qui sciunt eum excommunicatum esse. In his autem quæ procedunt a privata auctoritate, alia ratio est: Nam ea constitutio nihil iuris ipsi excommunicato tribuit, immo iura vetera quoad potestatem ipsius excommunicati, quatenus persona privata est, manent illa adhuc ante denunciationem, unde Innocent. & Panormit. in dicto c. veritatis, num. 47. & idem Innocent. in cap. cum dilectus, de consuetud. & in cap. consideramus, & in cap. cum Vintonienſis, de elect. & in cap. gratum, de postulat. prelat. & Ioan. Andr. in cap. primo, de reſcriptis lib. 6. & Calderin. in dicta disputat. quæ incipit. Excommunicatus, & Couar. in dicto. §. 7. num. 9. §. Quid autem respondendum, exprefse docent, quod quæ sunt ratione privati iuris, & officii, vt eligere, præſentare, seu conferre beneficium non valent, siue sint gesta a publico excommunicato, siue a tolerato, & iura quæ distinguunt inter excommunicatum publicè, & occultè, procedunt in his, quæ geruntur ratione publici officii, & hoc ratione publicæ vtilitatis. Hinc ad iura in contrarium allata communiter respondent, procedere in excommunicatis non toleratis, & quidem capit. audiuimus, 24. quaest. 1. non agit de excommunicato occulto, sed de heretico manifesto, vt Innocent. in d. cap. si verè, nume. 3. de sent. excommunic. docet, iam enim Papa, qui longissime abſuit, hereticum eum esse nouit. Et quamuis occultè excommunicatus extra communionem ecclesie sit, quoad participationem suffragiorum ecclesie, quibus per excommunicationem priuatur, quandiu tamen nec notorius, nec denunciatus sit, iurisdictionis vsu non priuatur quoad alios, & ideo extra ecclesiam quoad hoc non est, ex Extrauag. Martini Quinti, de uitanda ſcandalala. Vnde, excommunicatione ab huiusmodi lata, valida cenſeri debet. Ex quibus etiam constat, falli Ledesin. dum putat, excommunicati ſententiam in foro exteriori ligantem, in fauorem esse ipsius excommunicantis, iam enim est, non in sui fauorem, sed in bonum publicum esse. Ex hoc fundamento.

36 *Primo* infertur, Quod Episcopus, aut alius iurisdictionem ecclesiasticam in foro exteriori habens, excommunicatione maiori excommunicatus denunciatus, aut notorius clerici percuſor, quemquam excommunicare valde non possit. Dixi [maiori excommunicatione.] Nam minori excommunicatione ligatus, siue publicus, siue occultus sit, validè ſententiam excommunicationis in ſuos ſubditos ferre poteſt: cum talis, ea quæ iurisdictionis ſunt, exercere non prohibeatur, argum. cap. ſin. de cler. excommunic. miſiſt. & docet Panormit. in cap. duobus, de ſent. excom.

37 *Secundo* infertur, Vicarium Episcopi excommunicati denunciati, validè excommunicare non poſſe, vt Innocent. IV. in c. 1. & ibi gloſſa, de offic. vicar. lib. 6. ſtatuit, & idem habet Rota de caſ. 4. de offic. vic. in nouis. Ratio eſt: quia cum vicarii iurisdictione ab Episcopi ſui iurisdictione dependeat, ceſſante iurisdictione Episcopi etiam & vicarii iurisdictione ceſſat. Quod idem de cuiuſcunq; prelati vicario, ſeu vicem gerente in ſimili caſu dicendum eſt, argu. d. c. 1. Sicut nec vicarius prohibente Episcopo ſuo aliquem excommunicare valet, argum. capituli, Quia plerique, de offic. ordin.

38 *Tertio* infertur, Nò valere excommunicationem ab inferiore latam, cui id a ſuperiore ſuo fuit prohibitum, arg. d. c. Quia plerique, & ibi gloſſa, in verb. Attingi. Sicut neque ſi appellatione vsus iurisdictionis alicui interdicitur ſit (vt poteſt ſiſ, in quem cenſuram ferre vult, antequam eam terat, legitime appellei) validè poterit illum poſtea excommunicare, quia appellatione hac, iurisdictionis vsus ſuſpenſus eſt. c. ſi a iudice, de appel. lib. 6. & ibi gloſſa in verb. Terneris. Quod idem de ſuſpensione, & interdictione ſentiendum eſt, arg. c. Quæſenti, de verb. ſignif. & exprefſe docet gloſſa, in cap. licet, verb. excommunicationis, de ſent. excom. lib. 6.

39 *Quarto* infertur, Episcopo in hoſtium manibus exiſtente, vicarium eius excommunicare non poſſe, donec Episcopo

pus libertati reſtituatur; Sed Capitulum in hoc euentu excommunicare, & alia facere debet cap. ſi Episcopus, & ibi gloſſa, de ſupp. neg. præſ. lib. 6. Quod idem de delegato, & ſubdelegato ob paritatem rationis ſentiendū eſt; cum horum iurisdictione a delegantis iurisdictione dependeat, vt inferius dicetur; vnde impedito vsu iurisdictionis in ipſo, in illis etiam impeditis cenſetur, vt communiter DD. in c. licet, de offic. deleg. & Vgol. de cenſur. eccl. Tab. 1. cap. 2. §. 23. notant. Siue igitur ex aliqua ex cauſis prædictis, siue quia ſiſ, in quem index excommunicationis ſententiã ferre, vult, ipſam recuſet, (acta enim a iudice recuſato non valent, argum. ca. Quoties, & ibi gloſſa, in verb. appellent, 2. q. 6.) iurisdictionis vsus impediatur, excommunicatio, aut alia cenſura lata nulla cenſetur; dummodo impedimentum illud manifeſtum fuerit.

De varijs modis quibus iurisdictione acquiritur. Cap. VI.

S V M M A R I V M.

- 1 Iurisdictione ad ferendam cenſuram neceſſaria quot modis acquiratur.
- 2 Iurisdictione ordinaria quid ſit.
- 3 Papa, Chriſtianos oēs totius mundi excommunicare pot.
- 4 Papa in iurisdictione ordinaria tam contentioſa, quam voluntaria, cum omnibus Prelatis concurrit.
- 5 Legatus à latere, ſeu Nuncius Apoſtolicus, index ordinarius eſt, & omnes homines ſue prouinciæ excommunicare, & alijs cenſuris conſtringere poteſt.
- 6 Patriarchæ, Archiepiſcopi, atque Epicoſi, ſingulos ſuarum diaceſum homines excommunicare poſſunt.
- 7 Administrator generalis eccleſiæ Cathedralis a Papa datus, ſicut Epicoſus electus, & confirmatus, excommunicare valet.
- 8 Vicarius Patriarchæ, Archiepiſcopi, necnon Epicoſi, index ordinarius eſt, & in homines ſue diaceſis excommunicationis ſententiã ferre poteſt.
- 9 Vicarius Archiepiſcopi præſente Archiepiſcopo in ſua prouincia, an ſuffraganeos excommunicare poſſit.
- 10 Vicarius ad formam Concilij Trid. a Capitulo electus, excommunicare poteſt.
- 11 Cardinalis ſibi ſubiectos in eccleſia, cuius titulum habet, excommunicare valet.
- 12 Eccleſiam ad aliquem plenum iure pertinere, quid ſit.
- 13 Abbates excommunicationis ſententiã in Regulares ſibi ſubiectos ferre poſſunt.
- 14 Capitulum eccleſiæ Cathedralis, ac aliarum eccleſiarum inferiorum, Sede vacante, & mortuo ſuo Epicoſo, excommunicare poteſt.
- 15 Epicoſo mortuo, Capitulum in iurisdictione tam ſpiritualium, quam temporalium, ſuccedit.
- 16 Prelatus, & Capitulum vnum corpus conſtituunt.
- 17 Collegia ab eccleſia approbata iurisdictionem ordinariam habent, & excommunicare poſſunt.
- 18 Collegium quidnam ſit.
- 19 Collegium, vt validè excommunicationis ſententiã ferat, quænam requirantur.
- 20 Concilium non ſolum Generale, ſed etiam Prouinciãle, ac diaceſanum excommunicare, & leges ferre, ac ſtatuta condere poteſt.
- 21 Sacerdotes ſimplices, & parochiales da iure communi excommunicare non poſſunt, & quare.
- 22 Beneficium curatum quodnam proprie dici debeat.
- 23 Epicoſi olim Sacerdotes appellati ſunt, & quàm obrem.
- 24 Sacerdos nomen eſt honoris, & dignitatis.
- 25 Excommunicandi poteſtas per ſuperioris delegationem acquir-

- acquiritur; in ordine ad illos, ad quos respicit ipsa delegatio.
- 26 Iurisdictio delegata quid sit, & a quo accipiatur.
- 27 Iurisdictio delegata ab ordinario accepta quando valeat, aut non valeat.
- 28 Delegans facultatem ferendi excommunicationem, si post delegationem re integra moriatur, delegatio extinguitur; secus autem si res capta fuerit.
- 29 Subdelegatus excommunicare potest: & quis subdelegatus dicatur.
- 30 Potestas excommunicandi prescriptione acquiri potest.
- 31 Consuetudine acquiri potest facultas excommunicandi.
- 32 Parochus ordinarius ex commissione illi facta, vel ex consuetudine prescripta potestatem excommunicandi sibi subditos acquirere potest.
- 33 Privilegio, excommunicandi facultas acquiri etiam potest.
- 34 Delicti ratione in suo territorio commissi, facultas excommunicandi delinquentem acquiritur.
- 35 Superior delinquens in territorio inferioris, ab eo excommunicari non potest.
- 36 Exemptus simpliciter a iurisditione alicuius, ab eo nec ob delictum excommunicari potest.
- 37 Privilegio habere solent Reges, Reginae, earumque filii: Item religiosi: necnon in specialibus filiis ecclesiae Romanae recepti, ne ab ordinario loci ob delictum ibi commissum, excommunicari, aut alia censura irretiri possint.
- 38 Subiectione acquiri potest excommunicandi facultas, & quinam se alijs quoad hoc subijcere possunt.
- 39 Episcopus sibi subditum, in loco non subdito, communiter excommunicare nequit.
- 40 Episcopi statutum subditum suum in loco exempto suae diocesis delinquentem non ligat.
- 41 Enumerantur aliquot casus in quibus etiam & nu. 42. 43. 44. extra diocesim existentes, excommunicationem episcopi incurrunt.
- 45 Episcopus, aut alius quivis ecclesiasticus iudex extra suum territorium existens, etiam proprios subditos in suo territorio manentes communiter excommunicare non potest.
- 46 Asseruntur aliquot casus, in quibus iudex ecclesiasticus extra suum territorium existens, sibi subditos valide excommunicare potest.
- 1 **C**um excommunicare, iurisditionis actus sit, quibus modis, ea acquiri possit videndum est, ut quis sententiam excommunicationis valide ferre possit, ostendamus. Tribus autem modis acquiritur haec iurisdictio.
- Primo ipsa electione ad aliquam praelaturam, cui annexa est iurisdictio spiritualis in foro exteriori, & tunc communiter simul cum ipsa praelatura acquiritur iurisdictio (ut loquuntur) ordinaria supra subditos. Est autem iurisdictio ordinaria in hac materia, iurisdictio ecclesiastica fori contentiosi, quae alicui inhaerens, nomine proprio ab eodem exercetur. Unde iudices ordinarii appellantur, qui hanc iurisditionem habent, de quibus suo ordine dicemus.
- 2 Primo igitur cum potestas haec ad claves pertineat, ut in superioribus est dictum, plenitudo hae potestatis in Papa iure divino residet, unde ipse primus est subiectus, & praecipuus minister clavium, & ordinarius super omnes Christianos totius mundi, argum. c. cuncta per mundum, 9. qu. 3. & expresse tradunt Scot. 4. d. 19. q. vnic. ar. 5. qui hanc singularem opinionem habet, nempe, quod nemo praeter solum Papam potest propria auctoritate sic subditum excommunicare, ut ubique in tota ecclesia vitandus sit, & Duran. 4. dist. 18. q. 4. num. 7. Sotus 4. d. 22. q. 2. art. 1. Vgol. Tab. 1. c. 2. §. 20. Henriquez lib. 13. de excom. c. 24. §. 1. immo & in iurisditione ordinaria tam contentiosa, quam voluntaria cum omnibus iudicibus concurret, unde quoscunque Christianos suis constitutionibus & sententijs ligare potest a Papa vero potestas haec in alios praelatos devuatur, ut Bon. in 4. dist. 18. in ult. par. d. q. 3. & Henriquez lib. 13. de penit. c. 5. §. 5. & seq. & lib. 13. de excom. c. 24. §. 1. ubi alios refert, pluribus tradiderunt, cui sententia plurimum fauet, Conc. Trid. sess. 23. can. 8. dum dicit: *Episcopus auctoritate Summi Pontificis assumi*; hoc loquendi modo significans, Episcopos auctoritatem suam a Summo Pontifice dependenter habere.
- Secundo Legatus a latere, seu Nuncius Apostolicus, iudex ordinarius est, prout Clemens IV. in c. legatos, & ibi glossa in verb. legatos de offic. legat. lib. 6. docent, ex quo etiam loco Panorm. in cap. fin. num. 5. de transact. & in cap. penult. in princ. verb. Notio secundo. de arbitr. colligit, huiusmodi Legatos, ordinariam iurisditionem habere in tota Provincia, & maiores esse caeteris omnibus post Papam, & cum quousque suae provinciae concurrens, unde quoscunque illius provinciae excommunicare, & alijs censuris constringere possunt, arg. c. Nouit. de offic. legat. & fauet Nauar. in Man. c. 27. num. 5. & 45. Henriquez lib. 3. de penit. cap. 7. §. 3. & lib. 13. de excom. cap. 24. §. 2. Vgol. ubi supra, §. 20. num. 4. & alij omnes.
- Tertio Patriarchae, Archiepiscopi, & Episcopi ordinarii censentur, & quoscunque suae diocesis & excommunicare & alijs eidem censuris ligare valeat, ut colligitur ex capit. 1. & cap. Quanto, & cap. conquerente, ubi glossa in verb. iurisditionem, de offic. ordin. in antiq. & cum episcopus, eod. tit. lib. 6. ubi id habetur de episcopo, & cap. ut litigantes, eod. tit. & lib. 6. ubi id exprimitur de Archiepiscopo Bonau. 4. dist. 18. in ult. par. dist. q. 3. Scot. 4. distinct. 19. q. vni. art. 5. Durand. 4. dist. 18. quest. 4. num. 7. Sotus 4. dist. 22. q. 2. art. 1. Martin. Ledesm. 2. 4. quest. 24. art. 1. & citat. Maior 4. distinct. 18. quest. 8. Nauar. in Man. cap. 27. numer. 5. Couar. in cap. alma mater, §. 3. num. 2. de sent. excomm. lib. 6. qui citat Jacob. Alma. in 4. distinct. 18. q. 1. art. 3. & est communis. Unde in c. vlt. 16. quest. 2. in fine. excommunicatio dicitur felix multo episcopi. Summissa in verb. excommunicatio. ubi Tabiena, verb. excom. 3. §. secundo. Angel. verb. excomm. 1. §. 3. Pisanel. verb. excommunicator in principio.
- Quarto Generalis administrator ecclesiae Cathedralis a Papa datus iurisditionem habet ordinariam, & omnia quae episcopus electus, ac confirmatus facit, exercere potest, ut habetur in cap. is cui. & glossa ibi, de elect. lib. 6. idemque excommunicare, & alias censuras ferre potest sicut episcopus electus & confirmatus.
- Quinto Vicarius Patriarchae, Archiepiscopi, & Episcopi, iudex in eadem ordinarius est, & iurisditionem hanc in sibi subditos exercere potest, glossa in cap. licet, in verb. officialem de offic. vicar. lib. 6. & expresse Panorm. in cap. Quoniam, 1. num. 3. Ne praelati vices suas, qui ad hoc citat cap. sua. & ibi glossa in verb. vicarij, de offic. vic. & facit glossa in ca. perlectis, in verb. & iurgia. distinct. 25. & clarius Panorm. in cap. ab excommunicatione, nume. 16. de rescript. Vicarius autem Archiepiscopi praesente Archiepiscopo in sua provincia, vel vicino, in Archiepiscopi Suffraganeos excommunicationis, aut alterius censurae sententiam ferre non potest, ex glossa in d. capit. licet, in verb. officialem, de offic. vicar. lib. 6. cum hoc ei prohibitum sit, cap. 1. §. officiales, & ibi glossa, in verb. non attentent, de offic. ordin. An vero, si excommunicet, valida censenda sit? negat Vgol. de eccles. cens. Tab. 1. c. 2. §. 20. num. 8. Glossa vero in verb. Non attentent cum Bera. valere existimat, cum speciale sit in his sententijs quod etiam iniuste latae valeant, 11. qu. 3. cap. 1. & cap. sacro de sentent. excommunic. de qua re legendi sunt D. Thom. 4. distinct. 18. quest. 2. Paludan. ead. distinct. quest. 1. artic. 4. Richard. ead. distinct. art. 3. qu. 5. Item Vicarius ad formam Concilij Trident. sess. 24. cap. 16. de reform. a Capitulo Sede vacante electus eadem facere potest.
- Sexto Cardinales in ecclesijs quantum titulos habent, cum in eis iurisditionem episcopalem habeant, iudices ordinarii sunt, & excommunicare valent, ut habetur in ca. His quae

- quæ de maior. & obed. & ibi Panorm. num. 5. & citat Ioã. Monach. in c. vnic. de maior. & obed. li. 6. qui dicit Papam ita ſibi reſponſiſſe idem Panorm. in c. Querelam, numero 3. de elect. vbi etiam expreſſe docet Cardinales in titulis ſuis, & in capellis ſubiectis titulis habere ius epiſcopale, quod ex eo probat, quod Papa ibidem dicit capellam quãdam ſub nomine S. Saluatoris, ſubiectã titulo S. Sufannæ.
- 12 ſpectare ad Cardinalem *pleno iure in ſpiritualibus*. Tunc enim eccleſia dicitur ad aliquem pertinere pleno iure, quãdo ipſe, & non alius, exercet ibi iura epiſcopalia vt in cap. Quoniam, de priuileg. & citat ibi Ioan. Andr. in cap. vnic. de maior. & obed. lib. 6. & idem aſſerit Pan. in ca. fin. nu. 8. de poſtul. prælat. & Roman. con. ſil. 498.
- 13 *Septimo*, in Religionibus exemptis, Prælati Monasterij vt Abbates eccleſiarum regularium, iudices ordinarij ſunt quam primum electi, & confirmati ſunt, ideoque hanc iuriſdictionem in ſuos ſubditos exercere valent, cum in eccleſiis & ibi gloſ. in verb. excommunicationis, de maio. & obed. Panormitan. in cap. cum ab eccleſiarum, num. 10. de offic. ordin. & in ca. cum contingat, num. 21. de foro compet. Alex. Halenſ. 4. p. quaſt. 22. memb. 1. art. 4. §. 1. Durãd. 4. diſt. 18. q. 4. num. 7. Richard. 4. d. 18. art. 4. q. 1. Sotus 4. d. 22. quaſt. 2. art. 1. verſ. Nonime autem prælatocum. Nau. in Man. cap. 27. num. 5. Henriquez li. 13. de excomm. cap. 24. §. 3. Vgol. de eccleſ. cenſ. Tab. 1. c. 1. §. 20. num. 1. & hoc etiam priuſquam benedicantur, non ſecus, ac epiſcopi antequam conſecrentur, arg. eorum quæ docent gloſ. in cap. Tranſmiſſam, de elect. & Innoc. & Panorm. in c. venerabilem, tit. eod. & quod dictum eſt de Abbatibus, etiã de Prioribus, Guardianis, & alijs qui loco Abbatum ſunt, dicendũ eſt, vt præſati authores docent, & habetur in d. c. cum in eccleſiis, & gloſ. ibi.
- 14 *Oltavo*, Capitulum non ſolum eccleſiæ Cathedralis, ſed etiam aliarum eccleſiarum inferiorum, quæ Capitulum habent, Sede vacante, & mortuo ſuo Antiftite, eandem iuriſdictionem habent & excommunicare, ſuſpendere, & interdicare poſſunt. Eſt enim regula communis, quod epiſcopo mortuo naturaliter, vel ciuilitate, pura quia captus eſt ab hoſtibus, Capitulum ſuccedit in iuriſdictione tam ſpiritualium, quam temporalium, præterquam in paucis exceptis. Quæ regula colligitur ex c. cum olim, & ibi gl. in verb. Capitulo, & Panorm. ibidem, num. 2. de maior. & obed. & ibi gloſ. in verb. Epiſcopali, & in verb. vacante, & in verb. iuriſdictione, & c. ſi epiſcopo, de ſupp. neg. præl. lib. 6. gloſ. in Clem. 1. in ve. Capituli, de heret. & Panorm. in capit. His quæ, num. 2. & 3. & ibi gloſ. in verb. pro bono pacis, de maior. & obed. vbi Panorm. docet vacante Sede ſeu eccleſia, nõ ſolum Cathedrali, ſed etiam eccleſia inferiori, ſuccedere Capitulum in ijs, quæ iuriſdictionis ſunt. Idem tradit Hoſtienſ. in cap. ad abolendam, de heret. verſ. Sede vacante, & etiam Innoc. in d. cap. ad abolendam, inter cetera dicit, quod mortuo prælato, eius poteſtas tranſit ad eum, a quo accepit poteſtatem: & in cap. cum dilectus, de conſuetud. in princ. clarè dicit, quod mortuo Abbate, adminiſtratio ad Capitulum tranſit, & hanc etiam opinionem videtur ſequi Ioan. de Lign. poſt Laud. in Clem. Ne in agro, de ſtatute. vbi ſignat & dicit hoc ſeruari de conſuetudine, quod mortuo Abbate iuriſdictione tranſit in Capitulum, & idem dicendum eſt eadem ratione in alijs prælatis. Nam poteſtas eſt in eccleſia, & dignitate, & prælatus & Capitulum faciunt vnum corpus, vt in c. ea noſcitur, de his quæ ſunt a præl. & ideo merito mortuo. prælato ſuccedit Capitulum, & facit d. Clem. Ne in agro §. Abbate. Nauar. cap. 27. num. 5. in Manuali. Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 24. §. 1. in fine. Vgol. vbi ſupra. Quinam vero ſint caſus illi in quibus Capitulum non ſuccedit mortuo. prælato fuſius explicant gloſ. in ca. cum olim. in verb. Capitulo, & ibi Panorm. num. 2. de maior. & obed. & idem Panorm. in cap. His quæ, tit. eod. numer. 3. & Ioan. Andr. in capit. vnic. tit. eod. libro 6.
- 17 *Nono*, Collegia ab eccleſia approbata, iuriſdictionem etiam ordinariam habent, & excommunicare, & alias cenſuras ferre poſſunt. Eſt autem collegium corpus quoddã in clericis conſtans ad maiorem Deuotionem, & reuerentiã inſtitutum: vt ſunt Capitula eccleſiarum Cathedralium,

neon aliarum quæ collegium habent clericorum ſecularium, vel regularium. Dixi, *collegia clericorum*, & c. Sicut enim collegium ex laicis cõſtaret, aut laici tanquam homines ex collegio vocentur ad iuriſdictionem exercendam, vtique nec excommunicare, nec vllam aliam cenſuram validè ferre poterunt, cum vt diximus, laici huiusmodi iuriſdictionis ſpiritualis incapaces ſint. Ceterum vt collegium aliquod valide ſententiam excommunicationis ferat, requiritur Primò, vt uocentur omnes habentes facultatem dandi ſuffragium. Secundò, vt ſaltem duæ partes eorum conueniant qui volunt, debent, ac poſſunt intereſſe, ex Pan. in cap. cum inter vniuerſas num. 9. de elect. & in cap. cum inter Canonicos, num. 6. tit. eod. & fuſius in cap. cum omnes, num. 11. 12. & 13. de conſtitut. Tertio, vt de huiusmodi cenſura ferenda ſimul deliberet, & decernant, alioquin a collegio factum non cenſebitur. Panorm. in *cap. gratum*, numer. 7. de poſtul. præl. & citat gloſ. in l. Sicur, ff. quod cuiusque vniuerſ. & gloſ. in cap. 1. de reb. eccleſ. non alie. li. 6. & idem late docet Felin. in cap. cum omnes, num. 24. de conſtitut. & in cap. dilectus, numero 6. de Simon. Quarto, vt maior, ſaniorque pars eorum, qui conuenerunt, & facultatem ſuffragandi habent, ad cenſuram illam conueniant maior autem ſaniorque pars intelligitur, reſpectu habito ad totum collegium congregatum, argum. cap. eccleſia veſtra, de elect. & ibi gloſ. in verb. dirigebant, & in cap. 1. de his quæ ſunt a maio. par. Cap. & ibi gloſ. in verb. rationabiliter, & optime Panorm. in c. Quia propter, numer. 7. & ibi Ioan. Andr. & idem Panorm. in d. c. eccleſia veſtra, nu. 2. de elect. & in c. in Geneſi. in princ. tit. eo. Sicut enim hæc requiruntur, vt aliquid a Capitulo ſeu collegio validè fieri dicatur, ita etiam vt validè cenſura ab eodem ferri poſſit.

20 *Decimo*, Eandem iuriſdictionem ordinariam excommunicandi, & alias cenſuras ferendi non ſolum Concilium Generale legitime id eſt, auctoritate Papæ congregatum, argum. c. 1. de iudic. ſed etiam Prouinciale, Archiepiſcopi, aut Legati eiusdem prouinciæ mandato conuocatum, arg. c. Graue nimis de præben. & Panorm. ibi. & Sotus 4. diſt. 22. quaſt. 2. art. 1. verſ. Atqui Pontifex. Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 24. §. 1. Vgol. de cenſ. eccl. Tab. 1. c. 6. num. 2. Id quod etiam da Synodo Diaceſana, auctoritate epiſcopi diaceſis collecta, ſentendum eſt, arg. d. cap. Graue nimis, & præſati authores tradunt. Si quidem prædicta omnia leges edere, & ſtatuta condere poſſunt, quibus aliquid ſub excommunicationis pena præcipiant, aut prohibeant; Concilium autem Generale eas ſtatueri, poteſt quibus omnes, Prouinciale verò & Diaceſanum quibus totius illius prouinciæ aut diaceſis ſubdit ligantur.

21 Hi igitur omnes iuriſdictionem ordinariam habent, & ex iure excommunicare poſſunt, non alij: Quamuis enim nonnulli, vt Hoſt. Tit. de ſentent. excomm. c. 7. & Io. Bach. 4. d. 17. q. 2. art. 1. & Archid. in c. Romana. de ſent. excomm. lib. 6. velint parochos habentes curam animarum, a iure etiam poteſtatem excommunicandi habere in criminibus notoris, & in quibus non requiritur lib. lli oblatio; nõ autem in occultis nec in his, quæ iudicalem indagacionem requirunt, fundantes ſe in hoc quod 2. q. 1. c. Nemo epiſcopus, dicitur. *Nemo epiſcopus, nemo præbyter excommunicet aliquem, antequam cauſa probetur, propter quam eccleſiaſtici Canones hoc fieri iubent.* Vbi gloſ. in verb. excommunicet fauere videtur. Quo in loco dicitur non ſolum epiſcopum, ſed etiam præbyterum ſimplicem excommunicare poſſe, & facit c. Alia cauſa, 16. q. 1. & eſt verbum S. Hieronymi epiſt. 1. ad Heliodorum, vbi dicitur; *Illi, id eſt, præbytero, ſi peccauero, licet me tradere Sathana in interitum carnis, id eſt excommunicare, vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini Ieſu.* Alij tamen omnes docent, de iure conamuni non ſolum ſimplices Sacerdotes, ſed neque parochiales excommunicare poſſe. Ita D. Thom. in addit. 3. part. quaſt. 22. art. 1. Ales. de Ales. in 4. par. Sum. q. 22. memb. 1. artic. 4. §. 2. Bon. 4. diſt. 18. in vlt. par. diſt. quaſt. 3. Rich. 4. diſt. 18. art. 4. q. 1. Gab. 4. d. 18. qu. 2. art. 2. concl. 3. Sotus 4. d. 22. q. 2. art. 1. concl. 2. Henriquez lib. 13. de excomm. cap. 24. §. 3. Panorm. in cap. cum contingat, num. 30. de foro compet. vbi citat, multos Canonitas pro hac ſententia, & in c. ſi Sa-

cerdos, num. 10. de offic. ordin. Nauar. capit. 27. num. 5. in Manuali, & in c. cum contingat. in secunda causa nullitatis. num. 26. & 27. de rescript. Martin. Ledes. 2. 4. q. 24. art. 1. Steph. Costa. repet. in rubr. de sent. excom. li. 6. num. 26. Tabien. verb. excommunicatio. 3. num. 1. Quorum omnium hæc ratio est; quia excommunicatio ad iurisdictionem fori contentiosi spectat, & propriè prælatorum est; Sacerdotes autem simplices & parochiani curati, nullam iure cõmuni iurisdictionem fori contentiosi habent; Vnde nec excommunicare, nec alias cõfuras in suos subditos ferre possunt. Alias rationes affert Panor. in d. ca. si Sacerdos, quibus hanc sententiam confirmat, nimirum quia non debet fieri nisi cum causæ cognitione, & fertur in inuitum. 1. q. 1. ca. Nemo episcopus. Sacerdos autem Curatus cum huiusmodi carea iurisdictione, hæc facere nequit. Item excommunicatio est meri imperij; vt notat Innoc. in ca. Transmissam de elect. & in c. de causis. in verbo, consensu. de offi. deleg. & docet clarè Host. in c. Quod sedè. de offi. ord. & Specul. in Tit. de iurisdic. omni. iudic. in vers. Secundum canones & Steph. Costa. repet. in rubr. de sent. excom. lib. 6. num. 24. & 25. Simplex autem curatus non habet ea, quæ sunt meri imperij. Item iura tantum à iudicibus dicuntur excommunicationem esse ferendam, vt in c. cum medicinalis de sent. excom. lib. 6. vbi textus repetit. Verbum iudex, ad idè c. Querenti. de verb. signif. & fufius idem Panor. in cap. Si quis contra. num. 51. de foro compet. Accedit consuetudo quæ optima legum interpret est vt habetur in c. cum dilectus, de consuetud. videmus autem excõicationem a parochis non ferri. Nec contrarium ex iuribus citatis probatur. Nam c. Nemo episcopus. 2. q. 1. vt docet Alex. de Ales in 4. p. q. 22. memb. 1. ar. 4. §. 2. intelligitur, quod presbyter, idest Archipresbyter siue plebanus qui habet iurisdictionem non potest excõicare, non quicunque prout intelligitur c. cum ab ecclesiis de offic. iudic. ordin. vbi pro ratõ habuit Alexander Papa III. quod plebanus Sancti Pancratij subditos suos excõmunicaret. fuit. n. ordinatus plebanus ille, & prælatus, & iurisdictionem fori contentiosi habens, vt testatur ibi Panor. 1. quod enim prælatus esset testatur Põtifex, cum prælatum appellans; ordinarium fuisse ipse titulus docet, habetur. n. hoc c. sub. tit. de offic. iudic. ordin. iurisdictionem autem fori contentiosi habuisse constat ex eo, quod excommunicabat parochianos suos, nõ igitur ex eo quod parochus, sed quia iurisdictionem fori contentiosi 2. habere excommunicare potuit. Sunt enim duo genera beneficiorum, quæ dicuntur curata, vnum, habito respectu ad forum penitentia, quod propriè dicitur curatum, ex Panor. in c. Dudum. 2. num. 7. de electio. & glos. in Clem. Dudum. §. statim in verb. impendant. de sepult. qui dicit, quem curatum propriè dici, seu curam animarum habere, quando astringitur ad dandum Sacramenta sub cura sua positis, & illi cogatur ab eo recipere. Alterum curatū dicitur, respectu fori contentiosi vt habetur in Extrau. Excrabillis. vers. Quantum autem ad modificationem de præben. & glos. in d. extrau. in princip. in verb. curam animarum & in si. in d. vers. Quantum autem in verb. iuribus, & qui tale beneficium hæt, quia iurisdictionem spirituale annexam habet, excõicare interdicit, & absoluere; & similia exercere pot; quale fuit beneficium quod dicitur S. Pancratij plebanus habuit, vnde excommunicare potuit, & licet Innoc. & Io. Andr. in c. de multa, de præben. velint tale beneficium dici etiam propriè curatum; Alij tamen vt Panor. in d. c. dudum. 2. nu. 7. & Paul. Fufe. de visit. & regim. eccles. li. 2. c. 7. num. 5. quos refert, & sequitur Vgol. de eccl. cens. Tab. 1. c. 2. §. 19. nu. 6. volunt non ita propriè curatum appellari neque præsens sermo de huiusmodi curatis, sed de parochis qui curam animarum communiter acceperunt, institutus est. Quis igitur sensus prædicti ca. Nemo 2. q. 1. sit, ex dictis constat, quamuis etiam aliter responderi possit, cum enim excõicatio duobus modis ferri possit, vel cõ solennitate illa, de qua habetur 1. q. 5. c. debent. quo modo tantum ab episcopo fertur, vt ait Panor. in c. cum ab ecclesiarum, num. 5. de offic. ordin. vel sine solennitate, quo modo ab alijs inferioribus episcopo, nimirum, eius Vicario, aut alijs iurisdictionem fori contentiosi habentibus fertur, ideo vt ostenderetur quacunque rone feratur excõi-

catio, non nisi cognita cõ fieri debere, & episcopi, & presbyteri mentionem fecit, vt Vgol. vbi supra respõdit. Et similiter ad cit. ca. alia causa. 16. q. 1. respondendum censent Alex. de Ales, & Vgol. De illo enim presbytero loquutus est ibi D. Hieronymus, qui iurisdictionem talè habuit, qualem habuit Apostolus Paulus, qui quosdã excõicando Sathanæ tradidit, vt in c. Audi. 11. q. 3. habetur. Sic etiam & c. si Sacerdos, de offic. ordin. vbi si cuius damnum datum est, iustitiam petierit, Sacerdotem ipsius authorem damni excõmunicare posse dicitur, intelligi debet de Sacerdote alias ordinario iurisdictionem fori contentiosi habente, vt Panor. in d. ca. si Sacerdos. nu. 10. & Steph. Costa. repet. in rubr. de sent. excl. 6. nu. 26. & Vgol. vbi supra exponunt.

23. Nam & episcopi olim appellabantur Sacerdotes 95. d. c. olim Sacerdos. n. nomen est honoris, & dignitatis 21. de c. cleris, & hoc ipsum titulus declarat, inscriptus est. n. de officio iudicis ordinarij, vt ergo decretalis illa titulo conueniat, intelligi debet de Sacerdote alias ordinario, vt. n. Panor. vbi sup. & glos. in c. tibi qui de rescr. li. 6. & in c. Bonæ. de confir. vt vel inuti, & in c. Si super gratia, de off. deleg. lib. 6. docent nigrum rubro idest, materia infra scripta titulo conuenire debet. Hoc et probatur ex illis verbis textus *Nisi iudicario ordine &c.* & ex illis *petierit iustitiam* certum autem est, quod à simplici curato non petitur iustitia contra damnum inferentem, nec coram eo, ordine iudicario proceditur. Non igitur à iure Parochus excõmunicandi facultatem habet. An autem consuetudine, aut alia ratione id Sacerdotes consequantur, infra dicitur.

25. Secundo per superioris delegationem iurisdictione excõicandi, aliasque cõfuras ferendi acquiritur, hæc autem iurisdictione, nec ordinaria est, nec ita latè patet sicut illa, sed in ordine ad illos solum est, quos respicit ipsa delegatio.

26. Est aut iurisdictione delegata, quantum ad præsens institutum spectat, iurisdictione ecclesiastica fori contentiosi, quam quis ab Ordinario delegandi facultatè tempore delegationis non impeditam habente, accipit, vt excõicationem, aliasque cõfuras, vel, cum causa cognitione, vel sine cause cognitione ferre possit. Vt colligitur ex c. 1. & ibi glos. in vet. resistentibus de off. deleg. & Cou. in c. Alma mater. 1. p. §. 11. nu. 1. de sent. excl. lib. 6. Vgol. de cens. eccl. Tab. 1. c. 7. & est omnium communis opinio, de qua (vt ait Couar.) minime disputare oportet. Accepta igitur ab Ordinario excõmunicandi facultate, eam ferre delegatus pot, dummodo delegationis tempore delegans eam ferre poterat, si. n. Ordinarius tempore delegationis vsam iurisdictionis impeditū habeat vtique delegatio facta non valebit. Immo vero, cõsi delegatè tempore quo delegat iurisdictionem habeat, si tamen post mandatam delegationem, antequam delegatus per legitimam citationem factam, re illam incipiat cognoscere, c. gratum, & ibi glos. in verb. quasi ceptum. & fina. nu. 5. de offic. iud. deleg. & c. si. de offic. legis qui delegauit, moriatur, aut alia de causa suam iurisdictionem amittat, in eo scilicet, quia aut deponitur, aut ad alium locum trãfertur, nec tum quidem delegatus excõicare, aut aliam cõsuram ferre, sed nec aliquid aliud virtute illius delegatoinis facere poterit Sicut. n. tunc delegans iurisdictionem non habere supponitur, ita nec delegatus aliquã habere potest. Addidi, si delegatus non inciperit causam illam cognoscere antequam delegans moriatur, aut alia ex cõ iurisdictionem amiserit, tamen iam causam illam cognoscere inciperit, nõ obstãte quod delegans mortuus sit, aut sua iurisdictione priuetur, causam illa profequi poterit arg. c. Gratum de offic. deleg. & c. si. de offic. leg. Hinc fit, vt qui commissionem aliquos excõmunicandi, vel illos absoluendi habuerit, & ante mortem delegantis eorū aliquos excõmunicauerit, vel absoluerit, mortuo delegante, reliquos excõmunicare, vel absoluere nequit, nisi negotium omnium, qui excõmunicandi, vel absoluendi sunt, connexum fuerit. arg. c. licet, & ibi glos. in verb. te integra, & Panor. num. 5. de offic. deleg. Felin. in c. pastoralis, §. quoniam de rescript. Vgol. vbi supra. c. 7. §. 1. num. 6. Et quod de mortuo delegante dicitur, etiam & de deposito intelligendum est, nam depositus mortuo æquiparatur quoad dignitatem, vt Panor. in dict. capit. licet, numer. 7. docet.

28 *Certum.* An ſicut ſi delegans delegationis tempore, aut notorius excommunicatus, denunciatus, aut ab officio ſuſpenſus ſit, ita ut nec iuriſdictionem exercere, nec eam delegare poſſit, ita etiam ſi poſt delegationem factam delegans in excommunicationem incidat, hocque notiffimum ſit, delegatus procedere poſſit in cauſa ſibi commiſſa, durante eius excoicatione, Doctores dubitant, & queſtionem hanc in c. licet, de offic. deleg. diſputant, ubi glo. in verb. re integra in fine. Innoc. & Pan. ibi. num. 8. Gemin. in c. 1. de offi. Vic. lib. 6. & alij, & quidem Innoc. & Ioa. And. & Gemin. abſolute & indiſtincte docent, quod ſiue delegatio facta fuerit in totum, ſiue in partem, non expirat, nec ſuſpeditur iuriſdictione ſubdelegati, ſeu delegati per excommunicationem delegantis, niſi mandatum eſſet nudum miniſterium, ut infra dicemus, ea rone ducti, quia iuriſdictionis uſus ad delegatum ſa translatus eſt, qui delegantis excoicatione tolli non poteſt. At uero Hoſt. non ita abſolute hoc concedit, ſed diſtinguit: quia aut tota cauſa delegata eſt, & tunc procedit opinio Innoc. & aliorum, aut pars tantum cauſa delegata eſt, & tunc ſuſpeditur iuriſdictione delegati, nec ulterius procedere poteſt, eo quod non debet is admitti cuius auctor repelleretur, c. licet ex quadam. de teſtib. & quia quaſi idem eſt conſistorium ſeu forum delegati in delegati. Verius tamen reſpondet Pan. ubi ſup. que ſequitur Vgol. de cenſ. eccl. Tab. 1. c. 4. §. 4. nu. 7. Quod aut delegans fuit excommunicatus denunciatus re integra, & tunc quidem delegati iuriſdictione ſuſpeditur, quia cum delegati iuriſdictione a delegante dependat, arg. l. 1. §. qui mandatum ff. de offic. deleg. & antequam res capta eſt, iuriſdictione in delegatum efficaciter non tranſiuit, arg. c. Quauis de offic. deleg. lib. 6. utique poteſtas delegantis, ut pote ſuſpenſa, & impedita in delegatum tranſire non pot; Aut res capta iam fuit, & tunc quia iuriſdictione ad delegatum efficaciter tranſiuit, arg. c. Relatum & c. gratum, de offic. deleg. lib. 6. utique poteſtas delegantis, ut pote ſuſpenſa, & impedita in delegatum tranſire non poteſt; Aut res capta iam fuit, & tunc quia iuriſdictione ad delegatum efficaciter tranſiuit, arg. c. Relatum, & c. gratum, de offic. deleg. per delegantis excommunicationem, delegati iuriſdictione non impeditur, ſicut neq. per mortem delegantis re non integra, delegati iuriſdictione expirat. Nec militat ratio Hoſt. Si quidem, licet excoicato epifcopo vicarius ipſius nihil quod ad iuriſdictionem pertinet, exercere poſſit, ut habetur in c. Romana. de off. vic. lib. 6. quoniam epifcopi, & vicarij idem forum eſſe cenſetur, ex glo. in d. c. Romana. in ver. ipſius. Vnde a vicario ad epifcopum non appellatur; Quia tamen delegantis, & delegati non idem conſistorium eſt, unde a delegato ad delegantem appellari pot, ut in c. 2. de conſuetud. lib. 6. & c. ſi is, cui de offic. deleg. lib. 6. delegante excoicato delegatus re capta ſeu non integra, procedere valet, ut glo. in d. c. Romana. in ver. ipſius, & Pan. ubi ſup. teſtatur. Adde tamen hoc verum eſſe niſi delegans nudum ac ſimplex ſolum miniſterium delegato commiſiſſet, cu. n. delegati alicui poſſit res vel cum cauſa cognitione, vel nudum miniſterium tantum, cui res cum eius cognitione delegata eſt, modo delegatus de ea cognoscere caperit, excommunicato, aut mortuo delegante, adhuc in ea procedere poterit, ſi uero ſimplex & nudum miniſterium, ſeu executio ei tantum delegetur quomodocumque, & quomodocumque delegantem impediti conuenit, agere delegatus poſtea nihil omnino valet, ut preſati authores oes Inn. Gem. Ioa. And. Pan. & alij ſcribunt. Vnde, qui ſimplex delegatus eſt ad excoicandum, aut aliam cenſuram ferendam, id eſt, ſiue nulla cauſa cognitione, ſi priuſquam delegans mortuus, aut quouis modo iuriſdictione ſua priuatus fuerit excommunicationis ſententiam non pronunciauerit, virtute commiſſionis ſue poſtea excoicare, aut aliam cenſuram valide ferre non poterit, cu. delegatus talis nihil proprium hecat, ſed iuriſdictione tota ſemper ipſius delegatis ſit, arg. c. Sanè quia & ca. ex literis, de offic. ind. deleg. & l. 1. §. qui mandatum. ff. de offic. deleg. & l. 1. ff. de offic. eius. Sicut igitur, ubi iuriſdictione delegatis morte, aut alia via tollitur, & delegati poteſtas tollit, ita delegatus iuriſdictione ſuſpenſa & impedita ſimplicis delegati poteſtas ſuſpenſa, & impedita eſſe cenſetur.

29 *Quod de delegato iam diximus, ſimili rone & ſubdelega-*

to cenſendum eſt, ſiquidem ſubdelegatus ille, qui facultatem hanc a delegato ſubdelegandi, poteſtatem tunc temporis non impeditam habere, accepit, excoicare etiam poteſt. Dicitur autem ſubdelegatus hoc in loco, delegatus a primo delegato datus, arg. c. licet, de offic. deleg. & c. ſi ſub deleg. de offic. deleg. lib. 6. Etenim, ut dictum de delegato eſt, ſi ſubdelegans tempore quo ſubdelegat, aut antequam ſubdelegatus exercere facultatem capit, primi delegantis morte, aut aliqua alia de ea ſua amiferit iuriſdictionem, ſubdelegatus tunc nihil virtute talis ſubdelegationis facere valet, arg. d. c. licet de offic. deleg. Solum aut huiusmodi ſubdelegandi facultatem habent delegatus Papæ, arg. c. Paſtoralis, & ca. Quoniam, de offic. deleg. & ca. cum cam. de appellat. & ibi glo. in ver. Delegatus & delegatus ad vniuerſitatem cauſarum; talis. n. ut glo. in d. c. delegatus in fine, ait, bene poſſet vnam cauſam alij ſubdelegare. ff. de iur. cum prætor. §. 1. alias non pot. ff. de offic. proconſulis & leg. Et is deniq. cui in particulari, ut ſubdelegare permiſſum, & conſeſſum eſt de qua vide latè per Iaſ. in l. i. iudice C. de iud. & Alex. ibi.

30 *Tertio etiam iuriſdictione hæc acquiri pot præſcriptione ut colligitur ex c. Duo ſimul. & ibi Pan. nu. 2. de offic. iud. ord. & c. cu. contingat & ibi Pan. nu. 16. de foro compet. c. cum olim, & ibi glo. & Pan. nu. 5. & 6. de præſcr. & Rota deciſ. 2. in nouis, de præſcr. Ad quam tamen præſcriptionem faciendam requiritur, ut eis in quos poteſtatem hanc excoicandi, & alias cenſuras ferendi præſcribit, aliqua rone præſit, nimirum ut parochus ſit populi illius ſi in populo, aut Canonicoꝝ Prepoſitus vel Archidiaconus ſit, ſi in Canonicos hanc poteſtatem præſcribere velit. Subiectus. n. aliquo modo eſſe debet is, in que poteſtas hæc exercetur. Immo pot; quis facultatem excoicandi tantum præſcribere, non autem ut alias cenſuras ferre poſſit, ut Pan. in c. cu. olim. nu. 7. & Felin. in c. auditis nu. 10. de præſcrip. late docent; quia præſcriptio non debet extendi etiam ad caſum omnino ſimilem ut in c. cum contingat de decim & c. cu. contingat, de foro compet. ubi ex præſcriptione competebar iuriſdictione ſine poteſtate excoicandi, vel aliter coerendi, & facit quod in ſimili notatur in c. cum ex inuncto de heret. & notat Pan. ubi ſup. Nam tantum poſſidet & præſcribit quantum exercuit, arg. c. cum in tua de decim. Quod tamen intelligi debet de eo qui ita tunc excoicandi actum exercuit, ut eius ſolum non autem ſuſpendedi, aut interdicendi poteſtatem præſcribere intenderet; ſecus autem ſi vnum iuriſdictionis actum, exempli ca. excoicationis actum exercuerit, ut tamen animum habeat acquirendi vniuerſam iuriſdictionem, tunc, n. præſcripta facultate excoicandi, & reliquis cenſuras ferendi poteſtatem præſcriptam eſſe dicendum eſt ex Innoc. in c. dilectus de capell. Monac. & Pan. in c. cum olim. nu. 6. de præſcr. & in c. cum in tua. nu. 3. & 5. de decim. & Rota deciſ. 1. de præſcr. in nouis. ad quod allegat. Pan. I. poſſideri in princ. ff. de acquir. poſſeſſ. ubi dicitur quod ad acquirendam poſſeſſionem fundi non eſt necesse ut oes glebas circum ambulet, ſed ſufficit quilibet partem fundi introire dummodo mente & cogitatione hæc fiat, ut totum fundum uſq. ad terminum velit poſſidere.*

31 *Quamuis aut iuriſdictione hæc iſtis præſertim modis acquiratur, alijs tamen modis ea coparari poteſt, nimirum Conſuetudine, c. Dudu. §. Sed cum in iure de elect. Innoc. in c. Queſiuit de his que ſunt a maiori par. Capit. id oibus cenſuris docet. Cuius rone hæc eſt, quia cenſuras ferre ad iuriſdictionem pertinet, ut ſuperius demonſtratum eſt; iuriſdictione aut conſuetudine acquiritur. c. cum contingat, & ibi glo. in verb. vel conſuetudine & Pan. ibi. nu. 5. de foro compet. & c. Romana de off. ord. lib. 6. & c. Romana verſ. Neq. Suffraganeorū, & ibi glo. in ver. de conſuet. de foro compet. li. eod. & c. Romana, & ibi glo. in verb. conſuetudine, de ſent. ex c. li. 6. Vnde ex conſuetudine præſcripta per Pontificem, aut Epifcopum approbata, quidam ſuper ſubditos quibus præſunt, iuriſdictionem hanc in utroque foro habent ut Archidiaconus, Archipreſbyter, & Decanus, ut externa iſtorum gubernatio ſit efficaciæ cu. hæc coactiua. Ut docet Henr. q. ii. 1. de exc. c. 24. §. 2. citas Ang. ver. excoicator. & de Archidiacono id videtur colligi ex cap. 1. & ibi glo. in verb. corrigat. de offic. Archid. & facit cap. perlectis & ibi glo. in ver. & iurgia. d. 2. 5. Pan. in c. officiu. de offic. Archid.*

glo.

glo. in c. cum in cunctis, in ver. Archid. de elect. & in c. cum satis, in verb. consuetudinis de offic. Archid. & glo. in c. Nemo, 2. q. 1. in verb. excommunicatus, & habetur in c. 1. de eo qui fur. ord. recep. & ibi glo. in verb. Archidiaconorum. Sic etiam de Archidiaconis, quod excommunicare possint, vel excommunicatione, & mandato episcopi, c. Archid. & ibi glo. in verb. promulgare, de offic. Archid. vel de antiqua, & approbata consuetudine, tradunt S. Bonau. 2. d. 18. in vlt. p. d. q. 3. Richar. 2. d. 18. ar. 4. q. 1. qui pro hoc citat c. 1. de off. Archid. & in c. Dudus, 2. §. licet autem, & ibi glo. in verb. suspendit de elect. habetur Archidiaconi

32 de consuetudine suspendere posse ¶ Patet ratione S. Th. in addit. 3. p. q. 22. art. 1. Alex. de Ales in 4. p. q. 22. memb. 2. art. 4. §. 2. Bon. & Rich. vbi sup. Gabr. 4. d. 18. q. 2. ar. 2. conclus. 5. Mart. Ledef. 2. q. 2. art. 1. Sotus, 4. d. 22. q. 2. art. 1. concl. 2. Host. in Summa, Tit. de sent. excom. 1. §. Quis pot. excommunicare, ante finem, Angel. in verb. excom. 1. §. 3. Pisan. verb. excommunicator, Summa confess. lib. 3. tit. 3. q. 49. Rochus Curtius in ca. fin. de consuetud. circa finem, Tabien. verb. excom. 3. Nau. in Man. c. 27. nu. 5. decent, parrochos ordinarios ex commissione eis facta, vel ex consuetudine prescripta subditos suos excommunicare posse saltem in quibusdam casibus eis a iure concessis, sicut in furtis, rapinis, & huiusmodi consuetum est eni in ver. Rich. d. art. 4. q. 1. quod excommunicant parrochianos suos committentes furtum, vel rapinam, in generali dicendo sic, excommunico illum, qui talem rem furatus est, vel rapuit ceterum, vt notat glo. in c. Nemo 2. q. 1. episcopi in praescriptis contra multos, & vt ait Ioan. Bach. 4. d. 17. q. 2. art. 1. de facto episcopi in multis inhiuerunt, & ex consuetudine in multis est contraria. Vnde recte monet Ledef. vbi sup. quod vbi est consuetudo, quod parrochi excommunicent, & Episcopus, vel superior tacet, standum est consuetudini, vbi vero talis consuetudo non est, excommunicatio lata a parrocho, nulla est tanquam sententia lata a iudice non competenti: & quicquid olim fuerit, nunc consuetudo qua parrochus alicubi excommunicabat pro rebus subtractis, aut de perditis, per Concil. Trident. sess. 25. de reform. c. 3. reuocata est, & demandatum id est soli episcopo ex Henriquez lib. 13. de excommunic. c. 24. §. 3.

53 **Privilegio**, etiam facultas excommunicandi acquiritur, vt habetur c. cum contingat, & ibi Pan. num. 5. de foro compet. & c. auditis, & ibi Pan. nu. 4. de prescrip. & idem Pan. in c. duo simul, num. 2. de offic. ordin. & c. ex parte Decani, & ibi Pan. nu. 1. de rescrip. vbi Canonici Laudunensis Capituli privilegium a Romano Pontifice obtinebant, vt excommunicare possent omnes sibi iniurias inferentes, vel bona sua detinentes, & Pan. ibi affirmat priuilegium personarum concedi posse priuilegium excommunicandi suos manifestos malefactores gl. in c. Romanus, in verb. consuetudine, in fine, de sent. excom. li. 6. & facit c. ex p. 1. de verb. signif. vbi concessum erat Canonici Carnoten. quod neminilicetum esset absolvere excommunicatos pro ecclesia Carnotensi nisi satisfactioe pro emenda premissa.

34 **Ratione**, etiam delicti in suo territorio commissi, facultas, & iurisdicção excommunicandi delinquentem comparatur, c. postulat, & ibi glo. in verb. delinquit, & c. vlt. & gl. in verb. ratione delicti, & ibi Pan. num. 7. 8. & seq. de foro compet. & c. placuit, 6. q. 3. Quamuis enim delinquens non sit subditus alicuius ipsius excommunicantis, si tamen ibi delinquat, eius fori efficitur, & excommunicari ab eo potest, vt concedit Gabriel, 4. d. 18. q. 2. art. 2. concl. 5. dummodo tamen aut ibi sit, aut antequam inde exierit legitime citatus fuerit ex Pan. vbi sup. nu. 7. Hoc tamen verum esse tenetur, dummodo non sit ipsius excommunicantis superior, qui delictum committit, tunc enim ab eo excommunicari nequit.

36 ¶ Cuius defectu Episcopus Prouincie Archiepiscopum excommunicare non potest. Vel nisi qui deliquit exemptus si simpliciter a iurisdicçãoe excommunicantis; tunc enim in suo territorio habitans, & ibi delinquens, excommunicari ab eo non potest, facit glo. in c. placuit 6. q. 3. Pan. in c. tuarum, num. 8. de priuileg. vel nisi is, qui delinquit priuilegium habeat ne ab ordinario excommunicari suspendi, aut interdici possit; tunc enim delinquens ab Ordinario loci excommunicari non valet. ¶ Quale priuilegium Regibus,

Reginis, eorumque filijs concedi solet, nec non religiosis quibuscunque non personam tantum, sed ordinem privilegiorum, vel locorum ratione, vt habetur in c. Ne alius, & glo. ibi de priuileg. lib. 6. & hoc idem priuilegium intelliguntur habere qui in speciales filios Romane Ecclesie recepti sunt, vt habetur c. veniens de verb. signif. lib. 6.

38 **Subiectione**, denique iurisdicção hac excommunicandi, sicut, & alias censuras ferendi acquiri potest. Quamuis enim quis sibi parem, aut ipso superiore excommunicare de iure communi nequeat; si quis tamen se alicui iurisdicçãoe huiusmodi ecclesiasticam habenti subiciat, vtque ratione spontanea huius subiectionis, ab eo excommunicari valet, arg. c. nos, si incompetit, 21. q. 7. & in l. est receptus, ff. de iurisdic. omnium, & DD. ibi. Hoc tamen hac limitatione intelligendum est, vt accedat consensus, & licentia sui superioris ordinarij. Non enim potest episcopus sine sui Archiepiscopi licentia, aut clericus sine sui episcopi consensu, aut exemptus sine eius, cui subiectus est, licentia, alteri se quoad hoc subicere, vt habetur in c. significasti, & ibi glo. in verb. clerici tamen, & Pan. nu. 8. in fi. de foro compet. & facit c. Non liceat, 3. q. 6. & ibi glo. in ver. expetere, & 9. q. 1. c. 1. Pan. consi. 25. nu. 1. Sed neque laicus sine sui episcopi licentia, & voluntate, ecclesiastico iudici non suo se submittere valet vt cõs DD. sententia testatur, quicquid alicui Pan. in c. P. & G. nu. 6. de offic. deleg. senserit. Nam ve Innoc. & Host. in d. c. P. & G. testantur, cum hac excommunicandi potestas a Deo, cuiusque vicario procedat, non nisi ab eius vicario aliis tribui poterit, & certe pertinet iurisdicçãoe, & scandala non parua quotidie nascerentur, si priuatis hominibus, ac laicis, se quoad has penas ecclesiasticas, iudicibus non suis, sine proprii Prælati licentia, & voluntate submittere liceret. Quis igitur excommunicationem valide ferre possit, ex dictis manifestum est.

39 **Difficultas**, soluta restat in hac materia, an sicut limitata est iurisdicção quantum ad personas, vt nemo possit excommunicare non subditum; ita quantum ad territorium suae diocesis, & iurisdicçãoe, vt non possit subditum in loco non subdito; puta exempto, vel extra territorium excommunicare; in qua re communis omnium sententia est quam Gab. 4. d. 18. q. 2. art. 2. concl. 6. S. Anton. 3. p. tit. 24. c. 75. Tab. verb. excom. 4. vers. Tertio quaeritur. Sotus 4. d. 22. q. 2. art. 1. vers. respondetur, ergo Nau. in Man. c. 27. nu. 6. Henriquez lib. 13. c. 26. §. 1. sequuntur, quod excommunicatio, vt liget, & valeat, fieri debet a proprio prælato extra existentes in suo territorio; id quod ex c. vt animarum, & ibi glo. in verb. Territorium, de constitut. lib. 6. colligitur, vbi Bonifacius Papa VIII. expresse statuit, episcopi ita territorium extra suam diocesim subditum non ligare, cum extra territorium ius dicenti non pateat imponere. Vnde, si episcopus excommunicationem ferat contra omnes subditos, furtum aut aliquid committentes, non comprehenduntur subditi extra territorium delinquentes, ibique manentes, & hoc etiam si excommunicantis intentio erat subditos vbiunque delinquentes comprehendere. Cuius rei hæc ratio est: quia cuiuslibet minoris Papa iurisdicçãoe, sicut limites suos habet quoad personas; ita etiam quoad loca limitatur: nam ad hoc distinctæ sunt dioceses, vt quilibet suis terminis contentus. Licet igitur subditi ratione fori interioris, & personarum, vt notat Henriquez vbi sup. proprio episcopo subiaceant, in foro tamen exteriori vbi res cum strepitu terminanda, & definienda est episcopus extra suam territorium nihil facere potest, sed id ad episcopum loci vbi delictum fit, potest sinebit. Quod procedit, siue sit sententia legis, id est, per modum legis, & constitutionis facta, siue hominis extra enim territorium statutis, aut ferentis vim habere non potest, cum id vim solum habeat a potestate ipsius legislatoris, quæ territorium proprium non egreditur. Vnde subditus episcopi non ligatur pena statuti prohibentis sub pena excommunicationis; ne quis tali tempore vadat de nocte, si extra diocesim vadit de nocte ex Panorm. c. 1. num. 8. de rap. Alex. cons. 11. in 1. vol. Ludou. Gomelius repet. in c. vt animarum, §. statuto, nu. 40. tale enim statutum, vt pote fines iurisdicçãoe excedens, iniustum est, Panorm. in c. 1. num. 5. & ibi Felin. nu. 9. de constitut. ¶ Et quod de statuto episcopi respectu

reſpectu ſuæ diœceſis tantum dictum eſt, etiam de locis non exemptis intelligi debet, vt enim ſtatutum epiſcopi extra territorium ſubditum delinquentem non ligat, ita neq. delinquentem in diœceſi, in loco tamen exempto, ex Ioan. Andr. & Gemin. in d. c. vt animarum, de conſt. & eſt cõis opinio, & colligitur ex c. cum epiſcopus, & ibi gloſ. in verb. non exempto, de offic. ordin. lib. 6. & c. lumen ſol. 7. 8. q. 2. & Clem. Archiepiſcopo. & ibi gloſ. in verb. iuriſdictionem, de priuileg. Quia locus extra diœceſim, & locus exemptus intra diœceſim æquiparantur, vt Franciſc. Zabarel. in repet. c. vt animarum, nu. 35. Marcus Antonius Martiſcotus de Caluis, repet. eiusdem c. nu. 3. 8. & Ludouic. Gomeſius in repet. eiusdem c. ſ. ſtatuto nu. 85. de conſtitut. laius ſcribunt, qui etiam alios multos pro hac re adducunt, exinde concludentes quod loca, quæ ſunt in prouincia vel diœceſi habitantia Dominum ſeparatum, non dicuntur eſſe de illo regno ſive diœceſi, id quod eſt Caſd. in Clem. 2. ſ. 1. in 4. q. de priuileg. & Pet. Anchi. in repet. c. ſi propter tua debita, de reſcrib. 6. & Angel. conſ. 33. Quidam Dom. Margarita. col. 2. tradunt, vbi idẽ Angel. tenet, quod teſtamentum in monaſterio exempto conſectum, in territorio Senenſi non dicitur eſſe factum, ea ratione, quod locus extra diœceſim, & locus exemptus intra diœceſim æquiparantur. Vnde ſi epiſcopus excommunicationẽ ſecat cõtra fuerum committentes, tali ſua ſubditus in loco diœceſis exempto fuerum committens non comprehenditur, Sylu. verb. excommunicatione, 2. num. 12. Fabiana. verb. excom. 4. verſic. Tertio queritur, Henricus lib. 13. de exci. 26. ſ. 2. Et ſi epiſcopus per ſententiã excommunicationis præcipiat, ne quis monaſteria monialium intrat aut ad ea accedat, ſubditus intrando monaſterium exemptum eam nõ incurrit, cuius hæc ratio eſt, quia excommunicatione cum nõ feratur propter viam eundi, nõ exemptam, ſed ob delictum intrandi, cum delictum hoc in loco exempto committatur, delinquentem ibi non ligabit, Sylu. vbi ſup. n. 13. Tab. & Henric. locis cit. Et quod de loco exempto dictum eſt, quod in eo delictum committens, excommunicatus non erit, pari ratione de exempto a iuriſdictione epiſcopi vt priuilegij, ſentendum erit, talis enim a iuriſdictione epiſcopi excommunicantis priuilegio exemptus, eius ſententijs non comprehenditur.

41. *Sum* tamen aliqui caſus in quibus etiam extra diœceſim exiſtentes, excommunicationem epiſcopi incurrunt; Quorum *primus eſt*, Quando crimen inchoatur intra territorium excõicantis, aut completur, vt ſi epiſcopus ſtatutum, ſeu ſententiã excommunicationis ſerat, quæ beneficiorũ rectorẽs ad reſidentiam, perſonaliter faciendam intra certum tempus aſtringit, tũc clerici huius ſententiæ notiã habentes, ſi non reſideant, etiam ſi extra territorium fuerint, excommunicationem incurrunt, quia peccatum non reſidentie non ſolum inchoatur, ſed etiam completur intra diœceſim, in dationum ouium, & etiã quia clerici extra diœceſim cõmorantes, licet non ratione perſonæ, ratione tamen reſideant beneficiorum intra illius diœceſim ſeu territorium exiſtentium, intra diœceſim eſſe conſentur, & ordinario ſubiecti eſſe dicuntur. Quem caſum ponunt Angel. ver. excõicatio, l. nu. 10. Sylu. verb. excom. 2. nu. 8. verſ. Secundo. Tab. verb. excõ. 4. verſi. Tertio queritur, Marc. Antonius Martiſcotus de Caluis, repet. in c. vt animarum, ſ. ſtatuto, n. 53. Nau. in Man. c. 27. n. 6. Henr. li. 13. de exc. c. 26. ſ. 2.

42. *Secundus eſt*, Quando crimen eſt omninõ commiſſum extra territorium excõicantis, ſed reus de illo poſtea cõuenit corã ſuo præſato intra territorium; tũc, n. poterit præſatus eam cognoscere, & reum etiam excommunicando punire. Vt ſi quis Venetus furtum Bononiæ fecerit, & Patriarcha Venetus vbiçunque exiſtentes ſubditos furtum committentes excommunicat, ſi ſubditus ille Venetias reuertatur, & apud Patriarcham Venetijs de furto cõueniat, poteſt quidem Patriarcha ſic delinquentem per excõicationem cogere vt reſtituat, vt cõis opinio docet, & praxiſ quotidiana confirmat. Sic Sot. 4. d. 22. q. 2. art. 1. concl. 1. verſ. reſponderetur ergo. Henr. q. 13. de exc. c. 26. ſ. 1. & 2.

43. *Tertius caſus eſt*, in eo qui furtum commiſit in vno loco, p̄mittum Neapoli, & poſtea inde Beneuentum fugit, ſi talis delinquens, aut ante exitum, ab Archiepiſcopo Nea-

pol, citatus erat, aut Neapoli domicilium habet, ab eodem Archiepiſcopo Neapolitano eſt extra eius territorium exiſtens excommunicatus, ſi ſententiã in eum, qui ſurtum illud fecit, Archiepiſcopus ſerat, & hunc caſum Sotus in 4. d. 22. q. 2. art. 1. concluſ. 1. ſimpliciter concedit, Sylu. autem ver. excom. 2. nu. 10. Henricus lib. 13. de excom. c. 26. ſ. 2. poſt Panor. in c. fin. de foro compet. num. 7. 8. & 9. requirunt vel citationem delinquentis, vel quod ibi domicilium habeat, id quod vetus & ſecurius eſſe puto. Praxiſ tamen in huiusmodi eueniunt eſt, vt Panor. vbi ſupra, & Henricus docent, vt iudex loci delicti iudicem loci, vbi degit delinquens, requirat, vt eum citet, vel remittat, id quod requiſitus iudex facere tenetur. Quod ſi citatus per iudicem vbi degit, comparere recuſat, per iudicem delicti excommunicari poteſt, & alius proceſſus fieri contra perſonam, in quantum ſtat. cauſe patitur, quia iam conſtitutus eſt in contumacia, per citationem iudicis vbi degit, arg. c. Romana. ſ. contumacens, de ſent. & re iudic. lib. 6. & Clem. paſtoralis, tit. eod. & latẽ docet Panor. in d. ca. fin. nu. 6. de foro compet.

44. *Quartus caſus eſt*, quem ponit Marcus Anto. Martiſcotus in repet. c. vt animarum ſ. ſtatuto. num. 26. de conſtit. & Angel. in verb. excommunicatione, l. nu. 10. Quando ſtatutum ſupot cauſam ſententiæ originariẽ diſponeret in territorio proprio ex facto negatiuo in limitibus alterius territorij, commiſſo, cui contrarium factum affirmatiũ in proprio territorio faciendum erat, ſententiã excommunicationis contra delinquentem in alieno territorio valebit, vt ſi ſtatuto cauſatur, quod quicunque furtum fecerit vbiçunque illud fecerit, niſi in ſua menſem a die criminis commiſſi coram iudice delicti compareat, vel coram nobis, ſit excommunicatus; talis delinquens licet non ligetur ratione ſurti non committendi, quia eſt factum negatiũ in territorio alieno; ex ea tamen parte, quia non comparuit, cum comparere ſi factum affirmatiuum contrarium faciendum in territorio ſtatuẽtis, tali excommunicatione ligatur. Cuius eã eſt ratio: quia per edictum ad hoc actum potuit, arg. c. extra. de ele. nõ reſid. Alij caſus qui ab authorib. reſeruntur, aut exiſtis ſolui, aut ad iſtos reduci p̄nt.

45. Quod de iudice ſententiã excommunicationis contra ſubditos ferente diximus, nullam eſſe communiter, ſi extra diœceſim eius delinquerit, pari ratione de ipſomet epiſcopo extra ſua diœceſim exiſtente ſentendum eſt. Nullus. n. eccleſiaſticus iudex extra ſuum territorium exiſtens, etiam ſuos proprios ſubditos excommunicare poteſt, 9. q. 2. c. epiſcopum, & Clem. Quamuis, vbi gloſ. in ver. Canonibus, de foro cõpet. vbi alios Canones ad idẽ propoſitum alleg. S. Anton. 3. p. 17. 24. c. 75. Nau. in Man. c. 27. num. 6. Quod etiam ratione manifeſtum eſt: Quia ad excommunicationis ſententiã ferendam requiritur cauſa cognitio, hæc autẽ ſine tribunali cognofci non poteſt nemo, autem extra ſuũ territorium pro tribunali federe poteſt. Quantũ enim ad exercitium iuriſdictionis contentioſe redigitur epiſcopus ad inſtar priuati poſtquam diœceſim ſuã egreſſus eſt, vt l. 2. ff. de offi. proconſ. & leg. & l. ff. de offi. præſidis. Ratio eſt, quia iuriſdictione coheret loco ſue territorij, vt l. fin. & ibi Bart. C. vbi & apud quos. Vnde ſi quis de facto extra diœceſim exiſtens excommunicet, ſententiã nulla erit, vt latẽ docet glo. in c. Nouit. in verb. Terminos, de offi. leg. & colligitur manifeſte ex textu, Innoc. enim Papa III. non aliter ſaluat ſuã interdici a legato factõ contra Regem Francorum, quam ex eo quod nondum fuerat terminos ſue legationis egreſſus, ergo ſi iam exiſſet, iſta illa nulla fuiſſet.

46. *Ceterum* Panor. in c. Notit. nu. 3. de offi. legat. S. Anto. 3. p. tit. 24. c. 75. & Nau. in Man. c. 27. num. 6. nonnullas exceptiones ponunt, quarum *prima eſt*, quod præſatus extra territorium exiſtens, ex conſenſu iudicis territorij, dũmodo partes conſentiant, pro tribunali federe, & excommunicare poteſt, partes. n. inuitæ extra territorium traſi non poſſent, & hoc communiter docent DD. & gloſ. in c. vt litigãtes, in ver. de conſuetudine, de offic. ordin. lib. 6. Bald. in liſi quis ex conſenſu. C. de epi. aud. & Panor. in c. P. & G. n. 15. de offi. iud. deleg. & facit. Clem. vnic. de foro compet. & 9. q. 2. c. nullus primas. Aret. conſ. 58. Oldrad. conſ. 88. Rota deciſ. 73. de conſuetud. in antiq. ſicut igitur ex cõſenſu pro-

prij iudicis; potest quis extra territorium iudicare subditum alterius, d. c. Nullus primas. 9. q. 2. fortius potest iudicare subditum proprium ex iudicis territorij consensu & voluntate.

Secunda est. Quando excommunicaret pro delictis notorijs, potest enim praelatus in notorijs sine cause cognitione procedere, etiam extra territorium cum notoria cause cognitionem non exigant. arg. c. cū sit. §. fin. & c. peruenit. de appel. & c. eidentia. de accusat. & c. Manifesta & c. de manifesta 2. q. 1. Pan. in d. c. Nouit. nu. 3. de offic. legat. Summa confess. tit. 33. q. 53. S. Anton. 3. p. tit. 24. c. 75. Nau. in Man. c. 27. nu. 6. vnde in his & similibus Panor. hanc doctrinam generalem tradit quod ea quæ expeditur sine cause cognitione, & non pro tribunali, extra territorium exerceri possunt, vt beneficia conferre, & causas delegare, & reliqua quæ sunt iurisdictionis voluntariæ, vt l. 2. ff. de offic. proconf. Oldrad. conf. 88. Secus autem in eis, quæ cause cognitionem exigunt, vt excommunicare. arg. l. fin. ff. de offic. praesid. verb. Felin. in c. cum inferior. col. fin. vers. fallit secundo de maior. & obed.

Tertia est ex Anton. & Nau. vbi sup. Quod episcopi expulsi exercere possunt iurisdictionem in aliena diocesi circa suos subditos, saltem in loco viciniore suis episcopatibus, eosque absolueret & excommunicare possunt, vt colligitur ex Clem. Quamuis de foro compet. Et de homine, qui excommunicare possit, & quo in loco, hæc dicta sint.

De lege, altera causa efficiente excommunicationis, & necessarijs vt eam validè ferat. Cap. VII.

S V M M A R I V M.

- 1 A lege ferri potest excommunicatio, & quid nomine legis intelligatur.
- 2 Lex a Papa, aut a Concilio Generali lata oēs fideles ligat
- 3 Lex aliqua vt liget, sufficienter promulgata esse debet: & quæ huius ratio sit.
- 4 Lex vt obliget, recepta esse debet.
- 5 Lex quamuis a nonnullis recipiatur, nisi tamen a maiori parte hominum loci in quo promulgatur, recepta sit, vim obligandi non habet.
- 6 Lex a maiori parte recepta alios omnes obligat.
- 7 Lex semel a maiori parte recepta, si postea vel abrogata, vel suspensa sit, non amplius ligat.
- 8 Lex vt obliget, in proprios subditos ferentis eam, & de re ad legislatorem spectante, ferri debet.
- 9 Extraneus in territorio legem ferentis delinquens, ratione delicti eius fori esse censetur.
- 10 Subditus extra territorium legis ferentis peccans, quando penam legis incurrat.
- 11 Excommunicatio a lege lata, durat etiam post mortem eam ferentis, & quare.
- 12 Excommunicatio ab homine lata, mortuo ferente cessat.
- 13 Excommunicatio per statutum lata, etiam non procedente monitione, tenet.
- 14 Excoicatio ab homine non nisi præmissa monitione ferri dēt
- 15 Excommunicatio lata in participantes cum excommunicato a se, non præmissa monitione, non tenet, & quænam huius ratio sit.
- 16 Excommunicatio a lege lata, etiam sine Scriptura, valet, secus autem si feratur ab homine.
- 17 Statutum fieri potest sine cause cognitione, & die feriata, non autem sententia ab homine lata.
- 18 Excommunicatio per viam statuti lata subditum extra territorium delinquentem non obligat.
- 19 Statutum extra territorium ferentis quare non liget.
- 20 Excommunicatio per viam statuti fieri potest pro futuris delictis non sic ab homine.

21 *Quanam huius differentia ratio sit.*

22 *Excommunicatio generaliter pro futuris culpis. la. ta, & presentes, & futuros ferentis subditos ligat.*

23 *Excommunicatio per Archiepiscopum in Cõcilio Provinciali lata, eam sunt, quam Suffraganeorum suorum subditos ligat.*

24 *Excommunicatio per viam statuti lata ab Archiepiscopo ab Episcopo relaxari potest, dummodo eius absolutio non sit reservata.*

25 *Absolute ab excommunicatione ab homine lata is solum potest, qui eam tulit, vel eius superior.*

Non solum ab homine, sed etiam a lege excommunicationem, aliasq. censuras ferri posse diximus. Legis autem nosse, tum Papæ, tum aliorum inferiorum Praelatorum, & Conciliorum, & Collegiorum decreta, & constitutiones intelliguntur, ab his. n. omnibus leges & statuta fieri posse certum est cum iurisdictione id est, merum imperium, quæ ad legem ferendam necessaria est, teste Bart. in l. imperium. n. 6. & 8. ff. de iurisd. omn. iud. hi omnes habent. Et quidem Papa leges ferre valet quibus oēs Christianos liget. Sic et Concilia Generalia legitime congregata prout ex iure Pontificio & Conciliorum Decretis manifestum est. Pari modo legati à letere leges ferre valent quibus suæ provincie homines obligent. c. fin. de offic. legat. Idemq. in suos subditos possunt Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi. c. fin. & ibi glos. in verb. statuto episcopi, de constit. li. 6. Quod et de alijs Praelatis, Collegijs, & Capitulis Cathedralibus, & alijs sentiendum est, arg. eorum quæ in c. cum omnes, & c. cum accessissent, de constit. lib. 6. habentur; & latius glos. in c. cum aliquibus, in verb. statutis, de rescript. lib. 6. & in c. constitutionem. verb. statutum de verb. signif. lib. 6. & communis omnium testatur consensus.

2 *Ceterum vt lex aliqua valida sit, & censuræ per eam lata subditos legislatoris obligent, nonnulla omnino sunt necessaria.*

3 *Primo quidem sufficienter promulgata esse debet, nisi n. sufficienter promulgata fuerit, sicut nec vim legisita neque obligandi virtutem hēt, c. cognoscentes, & ibi gl. in ver. ante prohibitionem de cõst. & ibi Pan. n. 6. & c. 1. & ibi gl. in verb. publicè promulgauerit, & Pan. ibi. n. 10. de postul. præl. & c. in istis. §. leges d. 4. & Iustinianus in l. leges sacratissimæ. C. de leg. & const. ait: Leges sacratissimæ quæ constringunt hominum vitas intelligi ab hominibus debent, & latius docent S. Tho. 1. 2. q. 90. art. 4. Summissæ in verb. Lex, & Nau. in Man. c. 23. nu. 44. & ratio est evidens, quia cum lex sit regula humanarum operationum, & vim directiuā habeat, regula autem nisi applicetur ad mensurandū, vana est & inutilis: applicatur autem per promulgationē, & cõm. notitiā ideo vt lex obliget, oīno requiritur promulgatio. Quæ autem promulgatio sufficiens sit, vt ad subditorum notitiā veniat, & quo in loco promulgari debet, vt obligare dicatur, ex ijs quæ de Legibus in communi, earumque obligatione tradūt Doctores, petenda sunt. Ea enim etiam in lege excommunicationem, aut alias censuras ferente vim habent, de qua re alibi dicendum est.*

4 *Secundo, lex recepta esse dēt, alioquin. n. non obligat. ca. 1. & ibi gl. in verb. frangere, & latè Pan. nu. 4. de treug. & pac. vt. n. dicitur c. in istis. §. leg. d. 4. leges instituuntur, cū promulgantur, si mantur autem, cum moribus vtentium approbantur. Quæ de cā Nau. in Man. ca. 27. nu. 149. & 150. docet clericos locates bona ecclesie ultra triennium in casibus a iure non permissis, excoicationē Extrau. 1. de reb. eccl. nō alien. non incurrere, cum quoad hanc penam non sit recepta. ¶ Neq. sufficit vt lex obliget, quod aliqui pauci eā recipiant, aut et multi eam amplectentur, dummodo maior pars huius loci illius, in quo promulgata est, eā non receperit: ad hoc. n. vt obligandi vim habeat, requiritur vt à maiori parte hominum loci recipiatur. arg. cap. 1. de his quæ à maior. par. Capitul. fiunt. Nau. in Man. c. 23. nu. 41. promulgari. n. videtur lex cum conditione, si recipiatur saltem per maiorem partem. Vnde si episcopus legem statuat sub pena excommunicationis lata sententia, ne quis ludat aleis, vestes sericas ferat, aut aliquid aliud simile*

C 3 praci.